

עין משפט
גזר מצוה

ל:

תבנו וקשו תנן משום דמשרקי. והא דמחייב מתני' בגללים אע"ג דלא שריק היינו משום דלית ציה שצחא ולא התיירו להוציא צחנס: **דבר** שיש בו שבח קנסו גופו משום שבחו. מכאן יש להוכיח דל"ג כל הקודם בהן זכה גבי מזניע קרן וחוכית וגדר שפלה לרה"ר דהתם ליכא שצחא: **שומר** שיש בו רבית קונסין אותו ואינו גובה לא את הקרן ולא את הרבית. גראה לר"י שר"מ קונס להפסיד החוב לגמרי אפי' צהודאה ועדות אחרת כדמשמע לישנא דאין גובה לא את הקרן ולא את הרבית דמשמע דאין גובה כלל וכן משמע מדמדמי לקנסו גופו משום שצחו שמפסיד גוף הממון ואין להקשות דצפרק אחיזו נשך (ב"מ דף עב. עט.) מדמי קך דהכא דשטר שיש בו רבית לשטרי חוב המוקדמין ומוקי ההיא דשטרי חוב כר"מ והיכי מדמי דהכא מפסיד גוף המלוה והתם אינו מפסיד אלא השטר דמה שאין מפסיד שם אלא השטר לפי שלא היה עבירה צגוף המלוה אלא צשטר אצל צרבית יש עבירה דהלוואה צרבית אפי' צלא שטר אע"ג דלחמרינן דמשעת כחיבה עבד ליה שומא צלא שטר נמי איכא איסורא צהלוואה הקשה ריב"ז אס יפסיד כל חובו לגמרי מזינו הלוה חוטא נשכר ואורי"י דאין זה קושיא כי המלוה שמרווח קנסו צגוף מחמת השבח ומתוך כך יזהר אצל הלוה אין לנו צמה לקנוס שמחילתו על מנת לפסוע הוא לזה:
וחכמים אומרים גובה את הקרן בוי'. משמע

שגובה ע"פ השטר אפי' ממשעצדי וקשה לר"י למה השטר כשר כיוון שהעדים עוזרים על לא תשימון אע"ג דאינס עדי חתם דאין מרויחין כלום הא קי"ל כצאי' (סנהדרין דף מו.) דמי שאוכל נצלות להכעיס פסול והא דלא תני לה צזה צורר (סס ד:.) ה"נ לא תני לזה אלא צכלל מלוה אחיה דכמשמע התם צגמרא גבי מלוה צרבית מלוה הצאה צרבית ואין לומר דמייירי צאין ניכר הרבית צשטר אלא כתוב סתמא פלוני חייב לפלוני מנה וסברו דפסקי שהכל קרן ואח"כ נודע שהא רבית צדפקר אחיזו נשך (ב"מ דף עב. עט.) וס"ל (ר' יוחנן עלה דהיא דשטרי חוב המוקדמין פסולין אפילו תימא רבנן גזירה שמה יגצה מומן ראשון ואי אין ניכר צשטר שיש בו רבית נמי לגזור שמה יגצה צמקוס קרן ואין לומר שלכך הן כשרים שלא עשו שומא כיוון שניכר מתוך השטר הרבית לא יצא לגבות הרבית על ידי שטר זה והא דתנן צאחיו נשך (סס עה:) שהעדים עוזרים צלא תעשה היינו כגון שאין ניכר הרבית מתוך השטר דהא אמרי' צשמעתין דמשעת כחיבה עבד ליה שומא א"כ צשטר זה עוזרים צלא תעשה וי"ל דלא תשימון עליו נשך לאינשי צמלוה ולזה וערצ משמע להו ולהכי לא מפסלי צהכי כדלחמרינן (סס דף ה:) לא תחמוד לאינשי צלא דמי משמע להו א"נ כגון שיש עדים שהם אנוסין מחמת נפשות וכן ז"ל צשטרי חוב המוקדמים דיש מעמידין אותה כר"מ אצל לרבנן כשרים ואפי' רצי מאיר אין פוסל אלא מטעם קנס ואמאי הלא עדים פסולים הם שחתמו על שטר מוקדם אלא י"ל שיש עדים שהיו אנוסים מחמת נפשות א"נ כגון שאמרו טעינו צשנת המלך ואומר ר"י דהלכה כרבנן אע"ג דקי"ל (כחצות דף ס:) כר' מאיר צגזירותיו דוקא צגזירותיו ולא צקנסותיו וכן פסקו הלכות גדולות כרבנן דר"מ מטעם זה צמעוצרת חצירו ומינקת חצירו (יבמות לו:.) [עי' תוספות זכחם קד. ד"ה א"ר עקיבא]:
דמשעת כתיבה עבר ל"ה שומא. תימה לרבינו יצחק מה שומא יש כאן ומה מזקת עדותן לזהו והלא לא יגצו צ"ד הרבית ע"י שטר זה כיוון שניכר צתוכו רבית:
לימא כהני תנאי בוי'. מכאן יש להוכיח דל"ג צמתני' צמילתיה דרשב"ג כל הקודם בהן זכה דאי גרסינן ל"ה הוה ל"ה לאתויי (ט) דעל כרחק רשב"ג אגופן נמי קנים דאי לאו הכי צמאי פליג אסתא קמא וי"ל דהוי מצי לדחויי דכולה רשב"ג היא וה"ק שהיה רבן שמעון בן גמליאל אומר כי א"נ ס"ד דוקא אצחנו וקשו דאיכא שצחא טוצא אצל שאר צדירים לא ואמא רבן שמעון בן גמליאל למימר דכל המקלקלין שוין אפי' לית צזה אלא שצחא פורתא:

רהדר קאמר דאסורין משום גז'. ולא צעי למימר דאסורין משום גזל לאותו שקדם וזכה ורשב"ג קאמר דמותרין דאין סברא דליפלגו צהכי: **לזעירי** ודאי תנאי היא. דאין סברא לומר דפליגי צהלכה ומורין כן לענין שצחא דפשיטא דלכולי עלמא מורין: וקתני

המניח פרק שלישי בבא קמא

סבנו וקשו סנן. דמחייב דעדיין לא נעשו וצל וקשים הם ומחליקין בהן וכי קאמר רבי יהודה צוצל קאמר דמוציא אדם וצלו שאינו נוח להחליק כל כך: **משרקי**. מחליקין: **צשצחן**. צמה (ט) שהצביחן צרה"ר: ואילו כל הקודם זכה לא קסני. משום דגלל זהו רעי ואינו משציח

צרה"ר דמושצח ועומד הוא וקשה לרצ: והא קסני עלה. צצרייתא אסורים משום גזל: **אכולה מפניסין קאי**. האי אסורין משום גזל ואפילו אצתן וקש הלכך הכי קאמר דלאחר שקדם וזכה צהם אחר אסור לגזלן הימנו: **מדקא איירינן גלל** עליה דרצ מכלל דאיכו סצר לאלתר קנסינן דאי לצתר דאייתי שצחא מאי רומיא דגלל הא (ט) לאו שצח צגלל: **כי איירינן גלל מקמי דשני רצ נחמן**. דהוה סצירא לן דאע"ג דאין סופו להצציח קנים רצ וכ"ש דצדצר ססופו להצציח קנים לאלתר: **לצצר דשני מי איכא למימר** [גללן כלל. והשתא דקיס לן דטעמא דקנסא משום שצח הוא מיצטיא אי לאלתר קנים או כי מיימי שצח: שיש בו רבית. שכתוב בו שלוח צרבית: קא מוקא. עמיד להזיק: עציז ל"ה שומא. שם עלוי נשך ועצר צלא תשימון (שמות כב): לזעירי ודאי פנאי היא. דליכא למימר דכ"ע לא קנסו דהא רבנן שמעון קנים: צהלכה ואין מורין כן קמיפלגי. תנא קמא סצר הלכה דקנסו גופן ואין מורין כן והכי קאמר [הלכה] כל הקודם בהן זכה ואפי' גופן דיעבד ואי אתי מרישא לקמן לאימלוכי אמרינן ל"ה אסורין משום גזל: **אפקר חושלי**. שעורין קלופין ששעת איש אחד צרה"ר כדי שימציצשו והפקינן רצ הונא והורה שהקודם בהן זכה: סליקוסתא

הכא קרן גופא קמויק וזעירי אמר לך אנא דאמרי אפי' לר"מ עד כאן לא קאמר ר"מ התם אלא דמשעת כתיבה דעבר ל"ה שומא אבל הכא מי י"מר דמויק לימא כהני תנאי המוציא תבנו וקשו לרה"ר ליובלים והוזק בהן אחר חייב בנזקו וכל הקודם בהן זכה ואסורין משום גזל ר"ש בן גמליאל אומר כל המקלקלין ברה"ר והזיקו חייבין לשלם וכל הקודם בהן זכה ומותרין משום גזל הא גופא קשיא אמרת כל הקודם בהן זכה והדר קאמר אסורין משום גזל אלא לאו הכי קאמר וכל הקודם בהן זכה בשבחן ואסורין משום גזל אגופן ואתא רבן שמעון בן גמליאל למימר אפי' גופן נמי כל הקודם בהן זכה לזעירי ודאי תנאי היא לרב מי לימא תנאי היא אמר לך רב דכולי עלמא קנסו גופן משום שבחן והכא בהלכה ואין מורין כן קא מיפלגי דאתמר רב הונא אמר רב ה"הלכה ואין מורין כן רב אדא בר אהבה אמר הלכה ומורין כן איני והא רב הונא אפקר חושלי רב אדא בר אהבה אפקר סליקוסתא

רבית צמקוס קרן ואין לומר שלכך הן כשרים שלא עשו שומא כיוון שניכר מתוך השטר הרבית לא יצא לגבות הרבית על ידי שטר זה והא דתנן צאחיו נשך (סס עה:) שהעדים עוזרים צלא תעשה היינו כגון שאין ניכר הרבית מתוך השטר דהא אמרי' צשמעתין דמשעת כחיבה עבד ליה שומא א"כ צשטר זה עוזרים צלא תעשה וי"ל דלא תשימון עליו נשך לאינשי צמלוה ולזה וערצ משמע להו ולהכי לא מפסלי צהכי כדלחמרינן (סס דף ה:) לא תחמוד לאינשי צלא דמי משמע להו א"נ כגון שיש עדים שהם אנוסין מחמת נפשות וכן ז"ל צשטרי חוב המוקדמים דיש מעמידין אותה כר"מ אצל לרבנן כשרים ואפי' רצי מאיר אין פוסל אלא מטעם קנס ואמאי הלא עדים פסולים הם שחתמו על שטר מוקדם אלא י"ל שיש עדים שהיו אנוסים מחמת נפשות א"נ כגון שאמרו טעינו צשנת המלך ואומר ר"י דהלכה כרבנן אע"ג דקי"ל (כחצות דף ס:) כר' מאיר צגזירותיו דוקא צגזירותיו ולא צקנסותיו וכן פסקו הלכות גדולות כרבנן דר"מ מטעם זה צמעוצרת חצירו ומינקת חצירו (יבמות לו:.) [עי' תוספות זכחם קד. ד"ה א"ר עקיבא]:
דמשעת כתיבה עבר ל"ה שומא. תימה לרבינו יצחק מה שומא יש כאן ומה מזקת עדותן לזהו והלא לא יגצו צ"ד הרבית ע"י שטר זה כיוון שניכר צתוכו רבית:
לימא כהני תנאי בוי'. מכאן יש להוכיח דל"ג צמתני' צמילתיה דרשב"ג כל הקודם בהן זכה דאי גרסינן ל"ה הוה ל"ה לאתויי (ט) דעל כרחק רשב"ג אגופן נמי קנים דאי לאו הכי צמאי פליג אסתא קמא וי"ל דהוי מצי לדחויי דכולה רשב"ג היא וה"ק שהיה רבן שמעון בן גמליאל אומר כי א"נ ס"ד דוקא אצחנו וקשו דאיכא שצחא טוצא אצל שאר צדירים לא ואמא רבן שמעון בן גמליאל למימר דכל המקלקלין שוין אפי' לית צזה אלא שצחא פורתא:

והדר קאמר דאסורין משום גז'. ולא צעי למימר דאסורין משום גזל לאותו שקדם וזכה ורשב"ג קאמר דמותרין דאין סברא דליפלגו צהכי: **לזעירי** ודאי תנאי היא. דאין סברא לומר דפליגי צהלכה ומורין כן לענין שצחא דפשיטא דלכולי עלמא מורין: וקתני

מסורת הש"ס

(א) צ"מ עב. צ"צ זד.;
(ב) [ד"ה שטר]. (ג) ד"ה שטר.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה צשצחן צמה שהשביחיו: (ב) שם ד"ה מדקא איירינן וכי הא לא שצח צלל: (ג) תוס' ד"ה לימא וכי הוה ל"ה לאתויי למתני' דע"כ רשב"ג:

גליון הש"ס

גט' אבד רנב"י גלל קריביות. תמזה לי לסי"ד דלא מחלק צכך הו"ל למפרך ממתני' דלעיל דף יט ע"צ אכלה מתוך הרחצה משלמת מה שנהיגת הא הפירות נעשו הפקר וכל הקודם צמן זכה. ועי' לעיל כא ע"ה תוס' ד"ה דרצ סצר וצ"ג:

מוסף רש"י

שטר שכתוב בו רבית. שכתוב בו פלוני לזה מפלוני מנה צרבית כך וכך למון פלוני (ב"ס עב.).

רבינו חננאל (המשך)

אמרי כו'. וקיימי' לן כרב דכל דבר שיש בו שבח קנסו גופו משום שבחו. מיהו כי קנסינן ל"ה מיד קנסינן ל"ה או לכי מיייתי שיבחה קנסינן ל"ה, איבעיא להו ולא איפשיטא. וסוגייתא דשמעתא כרב ריהטא. ותוב, הא אמ' רב הונא ורב אדא ותרווייהו משמיה דרב הלכה. מיהו הורה ואפקר חושליה כשמעתיה דאנמר], הלב' ומורין כן. רב הונא אמ' הלב', אבל אין מורין כן.